

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мартин Венец Димитров, Катедра "Предпродукция и продукция", Факултет "Екранни изкуства" – НАТФИЗ „Кр.Сарафов“, научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия (филмово и телевизионно операторство)

Относно: представен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление: 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия

Автор на дисертационния труд: Николай Валериев Бързаков

Тема на дисертационния труд: „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“

Научен ръководител: проф. д-р Цветан Недков

Кратки биографични данни за докторанта

Николай Бързаков е завършил магистратура в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград през 2012г. От тогава до сега работата му обединява театралното изкуство, движението и дълбокото изследване на човешката природа. Образованието му включва актьорство, театрална режисура и докторантура по психология на жеста и поведенческо възприятие. Има специализации в престижни места като МоМА в Ню Йорк и НАТФИЗ. Натрупва професионален международен опит от Унгария до Хонг Конг с артисти от 15 държави и е участвал в повече от 30 фестивала по света. Освен като актьор и режисьор, се изявява и като човек експериментиращ и с танцово изкуство, пантомима, клоунада, сценичен бой, акробатика и боравене с огнени инструменти.

В творческия си път съчетава техники от Гротовски, Мейерхолд и Чехов с контактна импровизация, пантомима и гласова експресия. Изследва теми като сънища, архетипи и фолклор, като в работата му често се преплитат елементи от източния театър както и съчетаване на сценични техники с философия.

Предадените от Николай Бързаков материали включват следните документи:

- дисертационен труд
- автореферат
- автобиография на български и английски
- публикации

Нямам забележки относно предоставените данни.

Общо представяне и качества на дисертационния труд

Разработената от докторанта Николай Бързаков дисертация на тема „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“ анализира процесите на художествено създаване и културно въздействие в жанра мюзикъл. Обект на изследване е авторският мюзикъл в България, разглеждан като комплекс от художествено-творчески, музикални и драматургични взаимодействия. Разглеждат се новаторските практики и авторски подходи, възникнали в периода 2000–2022 г.

Дисертационният труд е с обем 251 страници, увод, три глави, приноси на труда, две изчерпателни интервюта, богата библиография със 156 заглавия на български и английски език. Във въведението на научната работа, в общата и характеристика, коректно се обосновава изборът на темата от позиция на реално практикуващ. Обемът на текста, изложението му и изводите отговарят на изискванията за присъждането на научната и образователна степен доктор.

Първата глава – *„Концептуални измерения на жеста: етимологични, психологически и теоретични аспекти“* – полага основите на изследването и предлага цялостна рамка за разбиране на понятието „жест“ в изпълнителските изкуства. Авторът разглежда и изследва жеста като многопластов феномен – с телесно, емоционално, когнитивно и културно измерение. Използвайки възприятия от философията на преживаното, психологията, невронауката и източните практики, авторът въвежда понятието „интегрален жест“ – действие израз и преживяване, носещо емоционален заряд, намерение и смисъл. Чрез подчертаване с експресивност и целенасоченост разграничава жеста от движението. Бързаков поставя изследователските си въпроси и определя жеста като основна, динамична форма на артистична комуникация.

Във втората глава – *„Архетипи, трансформация и съвременно приложение на жеста в киното и театъра“*, жестът се разглежда в неговите културни, митологични и символични измерения. Представен е като артистичен инструмент, свързан с дълбоки архетипни значения и историческа памет, носещ преобразяващ потенциал. Докторантът проследява как този смислов заряд на жеста намира израз в театралното и филмовото изкуство, където се превръща в специфична художествена форма. Специално внимание отделя на концепциите за граничното състояние между реалност и символ, които артистът пресъздава чрез тялото си. Анализира се и влиянието на дигиталната ера върху репродукцията, технологичното посредничество и как екранната медиация променя начина по който зрителя възприема жеста и неговата автентичност.

Третата глава – *„Интегралният жест в съвременното изкуство“* изгражда емпиричното и методологично ядро на труда. Прилага теоретичната рамка към реалната творческа практика и изследва как интегралният жест функционира в процеса на създаване и изпълнение. Бързаков анализира как телесната осъзнатост, дишането, гласът и импровизацията водят до цялостно сценично присъствие. Представени са конкретни упражнения, адаптирани от методи на Гротовски, Сузуки и източни дисциплини като тай-чи и йога. Ключов термин в тази глава е „интегралност“ – способността жестът да бъде едновременно органичен, съзнателен и въздействащ.

Любопитна част от дисертацията са и двете интервюта: с Джулиен Хамилтън и с Питър Шишоли. Единият създава комуникация с движения на тялото, а другият въздейства основно с глас и дишане. Двете интервюта валидират основните хипотези на труда: жестът е въплътен, психологически наситен и културно ситуиран акт, който може съзнателно да се развива. Те осигуряват емпирична основа за предложените в дисертацията упражнения и методи и доказват, че истинската сила на жеста идва от вътрешното състояние на изпълнителя, а не от формалната техника. Подчертава се как жестът може да бъде усъвършенстван чрез целенасочена тренировка, водеща до автентичност, въздействие и дълбока връзка с публиката.

Като цяло, научните и приложни приноси на дисертационния труд се изразяват в следното: въведено е понятието „интегрален жест“, което надхвърля класическите дефиниции, като обхваща психологически, културни и екзистенциални измерения. Разработен е интердисциплинарен

теоретичен модел, който съчетава перспективи от феноменологията, когнитивната наука и соматичните практики. Представени са практически методи с директно приложение в обучението и практиката на сценичните изкуства. Анализирано е влиянието на дигиталните технологии върху тялото и жеста в съвременния сценичен контекст, илюстрирано с конкретни примери от театъра и киното. Предложен е и педагогически модел, в който жестът се мисли като средство за телесна осъзнатост, етика и личностно развитие.

Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Нямам съществени критични бележки. Като възможно обогатяване на изследването би могло да се помисли за включване на интервюта с български хореографи, светлинни дизайнери, режисьори и актьори.

Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на Николай Бързаков впечатлява с дълбочина, оригиналност и искрена ангажираност. Осъществил е самостоятелно, задълбочено и актуално научно изследване, комбинирано с приложна творческа дейност. Приносите му са релевантни за теорията и практиката на сценичните изкуства. Проучването е добре структурирано, ясно аргументирано и подкрепено с обилен емпиричен материал. Направените изводи се опират както на личният му опит, така и на чужда литература и фактическа информация. Има точно съответствие между тема и съдържание и представлява значим принос към съвременните хуманитарни и артистични изследвания.

Оценявам положително дисертационният труд, както и целият комплект документи, представен от докторанта и категорично гласувам с ДА. Предлагам на членовете на научното жури да присъдят на Николай Бързаков научната и образователна степен „Доктор”.

София

8.5.2025 г.

Подпис:

проф.д-р Мартин Димитров

OPINION

By Prof. Martin Venets Dimitrov, PhD, Department of Audiovisual Production,
School of Screen Arts – Krastyo Sarafov National Academy for Theatre and
Film Arts, major Film Studies, Film Art, and Television (Film and Television
Cinematography)

Subject: Dissertation submitted for acquiring of the educational and scientific degree "Doctor" in professional field: 8.4. Theatre and Film Arts, scientific specialty Film Studies, Cinema Arts and Television

Author of the dissertation: Nikolay Valeriev Barzakov

Dissertation title: "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre"

Academic supervisor: Prof. Dr. Tsvetan Nedkov

Brief biographical data about the PhD student

Nikolay Barzakov completed his Master's degree at SWU "Neofit Rilski," Blagoevgrad in 2012. Since then, his work has combined theatrical art, movement, and the profound study of human nature. His education includes acting, theatre directing, and doctoral studies in the psychology of gesture and behavioral perception. He has specializations in prestigious institutions such as MoMA in New York and NATFA. He has accumulated professional international experience from Hungary to Hong Kong with artists from 15 countries and has participated in more than 30 festivals worldwide. Besides being an actor and director, he also expresses himself as an artist experimenting with dance art, pantomime, clowning, stage combat, acrobatics, and handling fire props.

In his creative path, he combines techniques from Grotowski, Meyerhold, and Chekhov with contact improvisation, pantomime, and vocal expression. He explores themes such as dreams, archetypes, and folklore, and his work often intertwines elements of Eastern theatre as well as a combination of stage techniques with philosophy.

The materials submitted by Nikolay Barzakov include the following documents:

- dissertation thesis
- abstract
- autobiography in Bulgarian and English
- publications

I have no remarks regarding the submitted documents.

General presentation and qualities of the dissertation thesis

The dissertation developed by the doctoral candidate Nikolay Barzakov on the topic "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre" analyzes the processes of artistic creation and cultural impact in the genre of musicals. The object of research is the original musical in Bulgaria, viewed as a complex of artistic-creative, musical, and dramaturgical interactions. Innovative practices and authorial approaches that emerged in the period 2000–2022 are examined.

The dissertation thesis has a volume of 251 pages, an introduction, three chapters, contributions of the thesis, two comprehensive interviews, and a rich bibliography with 156 titles in Bulgarian and English. In the introduction to the scientific work, in the general characteristics, the choice of topic is correctly justified from the position of a practicing professional. The volume of the text, its exposition, and the conclusions meet the requirements for awarding the scientific and educational degree "Doctor."

The first chapter – *“Conceptual dimensions of gesture: etymological, psychological and theoretical aspects”* – lays the foundations of the research and offers a comprehensive framework for understanding the concept of "gesture" in the performing arts. The author examines and investigates gesture as a multi-layered phenomenon – with corporeal, emotional, cognitive, and cultural dimensions. Using perceptions from the philosophy of lived experience, psychology, neuroscience, and Eastern practices, the author introduces the concept of "integral gesture" – an action, expression, and experience, carrying emotional charge, intention, and meaning. By emphasizing expressiveness and purposefulness, he distinguishes gesture from movement. Barzakov poses his research questions and defines gesture as a fundamental, dynamic form of artistic communication.

In the second chapter – “*Archetypes, transformation and contemporary application of gesture in cinema and theatre*”, gesture is examined in its cultural, mythological, and symbolic dimensions. It is presented as an artistic instrument, linked to deep archetypal meanings and historical memory, carrying transformative potential. The doctoral candidate traces how this semantic charge of gesture finds expression in theatrical and film art, where it becomes a specific artistic form. Special attention is paid to the concepts of the liminal state between reality and symbol, which the artist recreates through their body. The influence of the digital era on reproduction, technological intermediation, and how screen mediation changes the way the spectator perceives gesture and its authenticity is also analyzed.

The third chapter – “*The integral gesture in contemporary art*” – builds the empirical and methodological core of the work. It applies the theoretical framework to real creative practice and investigates how the integral gesture functions in the process of creation and performance. Barzakov analyzes how bodily awareness, breathing, voice, and improvisation lead to a holistic stage presence. Specific exercises are presented, adapted from the methods of Grotowski, Suzuki, and Eastern disciplines such as tai-chi and yoga. A key term in this chapter is “integrality” – the ability of gesture to be simultaneously organic, conscious, and impactful.

An interesting part of the dissertation are the two interviews: with Julien Hamilton and with Peter Sciscioli. One creates communication with body movements, while the other primarily impacts with voice and breath. The two interviews validate the main hypotheses of the work: gesture is an embodied, psychologically charged, and culturally situated act that can be consciously developed. They provide an empirical basis for the exercises and methods proposed in the dissertation and prove that the true power of gesture comes from the performer's internal state, not from formal technique. It is emphasized how gesture can be perfected through purposeful training, leading to authenticity, impact, and a deep connection with the audience.

Overall, the scientific and applied contributions of the dissertation thesis are expressed in the following: the concept of “integral gesture” is introduced, which goes beyond classical definitions by encompassing psychological, cultural, and existential dimensions. An interdisciplinary theoretical model is developed that combines perspectives from phenomenology, cognitive science, and somatic practices. Practical methods are presented with direct application in the training and practice of the performing arts. The influence of digital technologies on the body and gesture in the contemporary scenic context is analyzed, illustrated with

specific examples from theatre and cinema. A pedagogical model is also proposed, in which gesture is conceived as a means of bodily awareness, ethics, and personal development.

Critical remarks, questions, and recommendations regarding the dissertation thesis

I have no significant critical remarks. As a possible enrichment of the research, one could consider including interviews with Bulgarian choreographers, lighting designers, directors, and actors.

General conclusion and opinion

Nikolay Barzakov's dissertation thesis impresses with its depth, originality, and sincere engagement. He has conducted an independent, in-depth, and current scientific research, combined with applied creative activity. His contributions are relevant to the theory and practice of the performing arts. The research is well-structured, clearly argued, and supported by ample empirical material. The conclusions drawn are based on both his personal experience and on foreign literature and factual information. There is an exact correspondence between the topic and the content, and it represents a significant contribution to contemporary humanities and artistic research.

I assess positively the dissertation thesis, as well as the entire set of documents submitted by the doctoral candidate, and I categorically vote **YES**. I propose to the members of the scientific jury to award Nikolay Barzakov the scientific and educational degree "**Doctor**".

Sofia

8.5.2025

Signature:

Prof. Dr. Martin Dimitrov